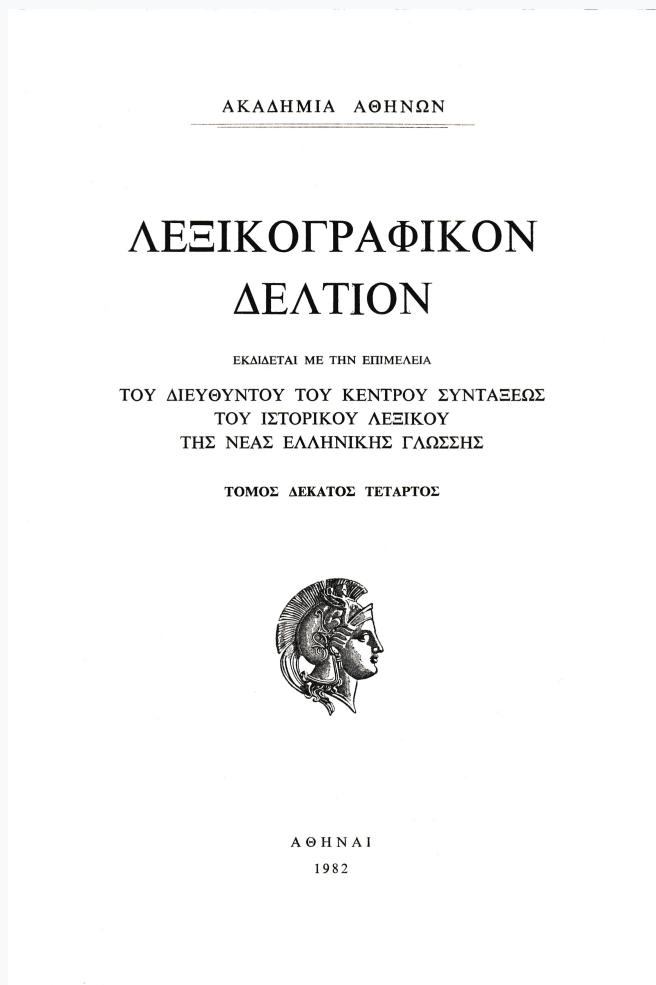

Lexicographic Bulletin

Vol 14 (1982)

Lexicographic Bulletin

Ἄρχαιοπινῆ στοιχεῖα στὸ ἀγροτοποικμενικὸ
λεξιλόγιο τῆς Λήμνου

Dimitrios A. Krekoukias

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1982

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

BULLETIN LEXICOGRAPHIQUE

14 (1982)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1982

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΕ ΚΟΙΝΩΣ ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ

Λεωφόρος Συγγροῦ 129 - Β. Δίπλα 1

Διευθυντής : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΚΡΕΚΟΥΚΙΑΣ

ACADÉMIE D'ATHÈNES
CENTRE DE RÉDACTION DU DICTIONNAIRE HISTORIQUE
DU GREC MODERNE (LANGUE COMMUNE
ET DIALECTES)

129, Bd Sygrou - 1, rue V. Dipla. Athènes

Directeur : DÉMÈTRE A. KRÉKOUKIAS

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδες
<i>Δημητρίου Α. Κρεκούκια</i> : Ἀρχαιοπινῆ στοιχεῖα στὸ ἀγροτοποιο- μενικὸ λεξιλόγιο τῆς Λήμνου.....	5- 19
<i>Δημητρίου Α. Κρεκούκια</i> : Ἀρχαιοπινῆ ὀνόματα φυτῶν στὸ γλωσ- σικὸ ἰδίωμα τῆς Ἰκαρίας.....	21- 26
<i>Χριστοφόρου Γ. Χαραλαμπάκη</i> : Τὸ πρόβλημα τῶν ἰδιωματικῶν στοιχείων στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία.....	27- 51
<i>Christoph Charalambakis</i> : Forschungsbericht über die sprach- wissenschaftlichen Studien in Griechenland (1971-1980).	53- 85
<i>Ἀγαπητοῦ Γ. Τσοπανάκη</i> : Ἑτυμολογικά.....	87- 99
<i>Νικολάου Γ. Κοντοσοπούλου</i> : Ὁ Γλωσσικὸς Ἀτλας τῆς Ἑλλάδος. Νέοι προσανατολισμοί.....	101-121
<i>Ἀναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου</i> : Τὸ οὐσιαστικὸ καὶ τὸ ρῆμα στὴν ποίησι τοῦ Κ. Π. Καβάφη.....	123-141
<i>Ἐλευθερίας Γιακουμάκη</i> : Ἡ γλῶσσα τῆς «Ὀδύσσειας» τοῦ Ν. Καζαντζάκη.....	143-167
<i>Σταύρου Γ. Κατσουλέα</i> : Τὰ ἐπαγγελματικά, σκωπτικά καὶ τοπικά ἐπώνυμα τῆς Βλάστης τοῦ νομοῦ Κοζάνης.....	169-194
<i>Ἀγγέλου Γ. Ἀφρουδάκη</i> : Ἀπὸ τὸ τοπωνυμικὸ τῆς ΒΔ. Γορτυνίας	195-240
<i>Ἀντωνίου Μπουσμπούκη</i> : Σύνταξι τοῦ ἄρθρου μὲ ἐπιρρήματα στὴ νέα Ἑλληνικὴ καὶ τὴν Ἀρωμουνικὴ (Κουτσοβλαχικὴ).....	241-242
<i>Χριστίνας Μπασέα-Μπεζαντάκου</i> : Ἡ σημερινὴ γλωσσικὴ κατά- στασι στὸ νομὸ Πιερίας.....	243-254
<i>Ἀναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου</i> : Ἡ φύσι τοῦ λεκτικοῦ συμβόλου	255-262
<i>Κώστα Καραποτόσογλου</i> : Ἑτυμολογικὰ ἀνάλεκτα.....	263-288
Ἐκθεσι διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1980.	289-298

ΑΡΧΑΙΟΠΙΝΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΟΠΟΙΜΕΝΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ

Οί κάτοικοι τῆς Λήμνου, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι νησιῶτες, ἀπομονωμένοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἦταν φυσικὸ νὰ κρατήσουν σὲ μεγάλο ποσοστὸ ἀλώβητες παρὰ τὸ πέρασμα πολλῶν αἰώνων ἓνα μεγάλο πλῆθος ἀπὸ λέξεις ἀρχαῖες ἢ μεσαιωνικές, δεμένες μαζί μὲ τὰ παλιά τους ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ δοξασίες.

Μὲ τὴ γλωσσικὴ διάλεκτο τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ ἀσχολήθηκαν στίς μελέτες τους ὁ μέγας Γερμανὸς βυζαντινολόγος καὶ γλωσσολόγος August Heisenberg καὶ ὁ δικός μας πανεπιστημιακὸς δάσκαλος Νικόλαος Ἀνδριώτης.

Ὁ πρῶτος, λοχαγὸς τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμον, μαζεύει τὸ 1918 ἀπὸ τὰ λαϊκὰ στόματα πολλῶν αἰχμαλώτων στρατιωτῶν, μεταξὺ αὐτῶν καὶ Λημνίων, τοῦ 4ου σώματος στρατοῦ στὸ Görlitz (Γκέρλιτς), λέξεις καὶ φράσεις τῆς τοπικῆς λαλιᾶς τους ποὺ τὶς κατάγραψε σὲ δίσκους καὶ ποὺ ἀργότερα εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ¹.

Ὁ Ἀνδριώτης, γιὸς ἐκπαιδευτικοῦ, φυγάδας ἀπὸ τὴν παλιά του πατρίδα τὴν Ἰμβρο μετὰ τὸ 1922, ἔχει σὰ δεύτερη καὶ τρίτη πατρίδα του τὴ Σαμοθράκη καὶ τὴ Λῆμνο.

Ἀπὸ μικρὸς ζώντας στὰ δύο αὐτὰ νησιά, ποὺ ἦταν δάσκαλος ὁ πατέρας του καὶ ἀργότερα καὶ ὁ ἀδερφός του, ἄρχισε νὰ δείχνει πολὺ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ τῶν δυὸ αὐτῶν νησιῶν τοῦ Βορείου Αἰγαίου, νὰ τὴν μελετᾷ καὶ νὰ μαζεύει σὰν τὴν καλὴ μέλισσα ἀπὸ τὰ στόματα τῶν τότε γερόντων λέξεις καὶ φράσεις τοῦ λαοῦ, νὰ καταγράφει μὲ προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια ἤθη, ἔθιμα, τραγούδια, μοιρολόγια, παραδόσεις, παραμύθια καὶ τοπωνύμια τῶν ἀνθρώπων τῶν δυὸ μαρτυρικῶν αὐτῶν νησιῶν τῆς πατρίδας μας.

Τὸ 1927 ἔδωσε τὸ πρῶτο του χειρόγραφο στὴ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία γεμᾶτο ἀπὸ λέξεις καὶ φράσεις, παραμύθια καὶ τοπωνύμια ².

Τὸν ἄλλο χρόνον, τὸ 1928, νεαρὸς πιά Συντάκτης τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, στέλνεται ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία του στὸ νησί τοῦ Ἡφαιστου καὶ τοῦ Φιλοκτήτη, στὴ Λῆμνο, καὶ τρυγᾷ κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὰ λαϊκὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων τοῦ νησιοῦ ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ λέξεις, φράσεις, τοπωνύμια, τραγούδια καὶ παραδόσεις ³.

1. Aug. Heisenberg, Dialekte und Umgangssprache im Neugriechischen, München 1918 (σ. 39-41).

2. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 449.

3. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 453.

Ἀκολουθεῖ ὁ ἐπίσης ἐκπαιδευτικὸς Κωνσταντῖνος Ἀνδριώτης, ἀδερφὸς τοῦ προηγούμενου, ποὺ κι αὐτὸς ἐκτὸς τοῦ δασκαλικοῦ του ἔργου ἔστειλε τὸ 1939 καὶ 1940 στὴ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία δύο συλλογές γλωσσικοῦ ὕλικου ποὺ μάζεψε μὲ φροντίδα καὶ προσοχὴ ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ἀνθρώπους τοῦ νησιοῦ ⁴.

Ἔρχεται ὕστερα ὁ συνάδελφος στὸ Ἱστορικὸ Λεξικό, ὁ Νικόλαος Κοντοσόπουλος. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1964, μὲ ἐντολὴ τῆς Ἀκαδημίας, πηγαίνει στὴ Λήμνο καὶ τριγυρνᾷ σχεδὸν ὅλα τὰ χωριὰ τοῦ νησιοῦ καὶ μαζεύει σπάνιο γλωσσικὸ ὕλικό, κατάλληλο καὶ γιὰ γλωσσογεωγραφικὲς ἔρευνες, στὶς ὁποῖες ἔχει ἀρκετὰ εἰδικευθεῖ ⁵.

Μὲ τὴν προτροπὴ τοῦ Κοντοσόπουλου, ἓνας τέταρτος συλλογέας ἀσχολεῖται μὲ τὸ γλωσσικὸ ὕλικό τῆς Λήμνου. Εἶναι ἡ Χαρὰ Νικητάκη, ποὺ ἐργάστηκε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ στὰ χωριὰ τοῦ νησιοῦ τὸ 1977 ⁶.

Τέλος, κι ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔχω μαζέψει ἀρκετὸ γλωσσικὸ ὕλικό ἀπὸ Λήμνιους τῆς διασποράς, στὸν Πειραιᾶ ποὺ ὑπηρετοῦσα ὡς καθηγητῆς σ' ἓνα Γυμνάσιο, στὴ Νέα Πέραμο καὶ στὶς Ἐλευθερές τῆς Καβάλας.

Ἀπὸ ὅλο αὐτὸ τὸ δημοσιευμένο καὶ ἀδημοσίευτο ὕλικό, ξεχωρίζοντας τὶς ἀρχαῖες ἢ ἀρχαιοπινεῖς λέξεις ποὺ ἔχουν ἐπιζῆσει στὴν τοπικὴ διάλεκτο τῶν λαϊκῶν ἀνθρώπων, «ἀγροτῶν καὶ ποιμένων», τοῦ ἀπομονωμένου αὐτοῦ νησιοῦ, θὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθη ἐργασία μου.

Καὶ πρῶτα γιὰ τὰ οὐσιαστικὰ καὶ τὰ ἐπίθετα ποὺ εἶναι σχεδὸν ἀσυνήθιστα στὴ Νεοελληνικὴ κοινὴ.

ἀγούμαστους (οὐ) : Εἶναι μιὰ ποικιλία ἀμπελιοῦ ποὺ κάνει ἄσπρα σταφύλια μὲ μεγάλες ρῶγες. Εἶναι ὁ βούμασθος ἢ βούμαστος τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων ⁷.

ἀγλαβὴ (γῆ) : Εἶναι τὸ προικοσύμφωνο. Ἡ ἐγκλαβὴ τῶν προγόνων μας ⁸.

ἀδρὺς : ὁ ἄγριος, ὁ ἀδρός.

ἀδιρδόνις (γοί) : οἱ αἰμορροΐδες, οἱ τερηνδόνες.

ἀδραγίδα (γῆ) : Ἔτσι λένε οἱ γεωργοὶ τῆς Λήμνου ἓνα φυτὸ μὲ κίτρινα λουλούδια καὶ κίτρινα βελονοειδῆ ἀγκάθια. Ἡ ἀτραγίς τοῦ Γαληνοῦ ⁹.

ἀδράχλιον (τού) : Εἶναι ἡ ἀνδράχλη τοῦ Θεόφραστου ¹⁰, ἡ ἀνδράχνη τοῦ Διοσκορίδη ¹¹, ἡ ἀδραχλιά τοῦ Μακεδονικοῦ χώρου ¹².

ἀθάλα (γῆ) καὶ ἀθάλη : ἡ στάχτη μὲ τὰ μικρὰ ἀναμμένα κάρβουνα, ἡ αἰθάλη τῶν παλιῶν μας προγόνων.

4. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 617 καὶ 626.

5. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 837.

6. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 1119.

7. *Papiri graeci e latini* (Pubblicazioni della Società italiana per la ricerca dei papiri greci e latini in Egitto). Firenze 1912, 4, 429. Virg., G. 2, 102. Plin, H. N 14, 15, Macr. Sat. 3, 20, 7.

8. *Inscr. Gr.* 12 (5) 647, 19.

9. *Γαλην.* 6, 623 (Kühn).

10. *Φυτ. ἱστ.* 1, 5, 2, 1.9.3.

11. *Ἔλ. ἱατρ.* 2, 124.

12. Ἀπὸ δελτία τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ.

- αἶγα* (γῆ) : ἡ γίδα.
- ἀκνός* (οὐ) : ὁ ἀργός στο βάδισμα.
- ἀκόψ'ζα* (γῆ) : ἡ χαμαίζηλος κόνυζα τοῦ Νίκανδρου¹³ καὶ ἡ βαρύσμος κόνυζα τοῦ Διοσκορίδη¹⁴, πού κατὰ τὸν δεύτερο ἐστρώνετο στὰ σπίτια γιὰ νὰ διώχνει τοὺς ψύλλους, πράγμα πού συνήθιζαν νὰ κάνουν μέχρι τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια σὲ πολλὰ μέρη τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, ἀφοῦ καὶ ψύλληθορ λέγεται τὸ φυτὸ στὴν Πελοπόννησο καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς πατρίδας μας¹⁵.
- ἄλας* (τὸ) : τὸ ἀλάτι. Τοῦτο ἐκράτησε τὴν ἀρχαία του μορφή στὴ Λῆμνο, στὴ γειτονική της Σαμοθράκη καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη τοῦ Βορειοελλαδίτικου χώρου¹⁶.
- ἀλεκατούδ'* (τοῦ) : Ἔτσι λένε ἓνα εἶδος φυτοῦ μὲ καλαμένιο στέλεχος καὶ κίτρινα λουλούδια. Εἶναι ἡ ἡλακάτη τοῦ Θεόφραστου¹⁷. Κατὰ τὸν Ἡσύχιο «ἡλακάτη δόναξ. ὁμοίως καὶ πολυηλάκατα τὰ τῶν ποταμῶν χεῖλη (Αἰσχ. ἀποσπ. 8). ἔνιοι δὲ κοινῶς τὰ γόνατα ἔχοντα, ὡς στάχυν, ὡς κάλαμον»¹⁸.
- ἀληδόνα* (γῆ) : ὁ ἔλικας τοῦ ἀμπελιοῦ, ἡ «ἀηδόνα» τῆς Λέσβου. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ ἀρχαῖο ρῆμα ἀλινδοῦμαι, πού ἔχει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ περιστρέφομαι, καὶ τὸ «ἄλινδον» τοῦ Ἡσύχιου, πού φανερώνει τὸ δρόμο¹⁹. Μήπως καὶ ἡ ἀληδόνα ἔχει ἀπ' ἐκεῖ τὴν ἐτυμολογική της ἀρχή ;
- ἀμαλιά* (γῆ) : Ἔτσι λένε τὸ γυμνὸ καὶ ἐπίπεδο μέρος βουνοῦ ἢ λόφου. Εἶναι ἡ μεσαιωνικὴ ὀμαλία.
- ἀνάμα* (τοῦ) : Ἔτσι λένε σ' ὅλο τὸ νησί τῆς Λήμνου, καθὼς καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, τὸ ἀγιοκράσι πού βάζει ὁ παπᾶς στὴν κοινωνιά. Εἶναι τὸ νᾶμα τῶν παλαιῶν μας προγόνων.
- ἀνανίδα* (γῆ) : ἡ ἀνωνίς τοῦ Διοσκορίδη καὶ ὄνωνίς τοῦ Θεόφραστου²⁰, τὸ φοβερὸ ζιζάνιο τῶν σπαρτῶν, πού ἀπ' τὰ παλιὰ τὰ χρόνια μέχρι σήμερα ὑπάρχει ἡ πίστη στο λαὸ πὼς τὸ φυτὸ αὐτὸ βρασμένο βοηθάει στὴ δυσουρία καὶ στὴ νεφρική λιθίαση²¹.
- ἀντζουρας* (οὐ) : Ἔτσι λένε τὶς ὄρθιες στητὲς πέτρες πού ἀποτελοῦν τὸν περίβολο τοῦ ἀλωνιοῦ, τὸ ἀνδηρον τῶν ἀρχαίων.
- ἀντήλιον* (τοῦ) : τὸ ἡλιοτρόπιο, εἶναι ὁ παλαιὸς ἀντήλιος καὶ ἀνθήλιος.
- ἀξάγ'* (τοῦ) : ἡ σὲ εἶδος ἀμοιβῆ τοῦ μυλωνᾶ. Εἶναι τὸ μεσαιωνικὸ ξάγιν, κι αὐτὸ ἀπὸ τὸ Ἑλληνιστικὸ ἐξάγιον.
- ἄπου* (τοῦ) : Ἔτσι λένε οἱ ντόπιοι ἓνα ξύλινο βαθουλωτὸ πινάκι πού τό 'χουν γιὰ νὰ βάζουν μέσα τὸ προζύμι ἢ τροφή, γιὰ νὰ τὴν πάρουν μαζί τους οἱ ζευγολάτες

13. Θηρ. 70.

14. Ὑλ. ἱατρ. 3, 121.

15. Ἀπὸ δελτία τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ.

16. Ἱστορ. Λεξικὸ στὴ λ. ἄλας.

17. Φυτ. ἱστ. 2, 2, 1.

19. Ἡσύχ. στὴ λ. ἡλακάτη.

19. Ἡσύχ. στὴ λ. ἄλινδον.

20. Φυτ. ἱστ. 6, 1, 3.

21. Ὑλ. ἱατρ. 3, 18.

- στο καμάτεμα ἢ οἱ προβατάρηδες στὰ βοσκοτόπια. Ἡ λέξις εἶναι τὸ ἀρχαῖο νάπος²², πὺ σῶζεται σὲ διάφορους τύπους καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς πατρίδας μας²³. ἀπύραθους (οὐ)²⁴: τὸ φυτὸ πύρεθρον τοῦ Νίκανδρου²⁵ καὶ τοῦ Γαληνοῦ²⁶, ἢ πύρεθρος τοῦ Διοσκορίδου²⁷.
- ἀράμνους (οὐ): τὸ φυτὸ ράμνος τοῦ Θεόφραστου²⁸ καὶ τοῦ Διοσκορίδου²⁹, ἢ ἀλεξιάρη ράμνος τοῦ Νίκανδρου³⁰.
- ἀργατίνα (γῆ): ἡ γυναῖκα ἢ ξωμάχα πὺ βοηθάει στὰ χωράφια καὶ στὰ βοσκοτόπια τὸν ἄντρα της, ἢ ἐργατίς.
- ἀρπηδόνα (γῆ): Ἔτσι λέγεται καθεμιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες κλωστὲς τοῦ στημονιοῦ πὺ δὲν μποροῦν νὰ ὑφανθοῦν πιά καὶ κόφτονται ἀπὸ τὴν ὑφάντρα. Τὸ ἀρχ. ἀρπεδῶν³¹.
- ἄρτ'κας (γῆ): ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γνωστὸ νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας, εἶναι καὶ ἓνα εἶδος φυτοῦ ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Σκιανδανθῶν, ὁ νάρθηξ τοῦ Θεόφραστου³² καὶ τοῦ Διοσκορίδου³³.
- ἀσβῶλακας (οὐ): μέρος μὲ νερὸ καὶ μεγάλους βῶλους ἀπὸ χῶμα, ὁ ἀρχ. βῶλαξ³⁴.
- ἀσκαμνιά (γῆ): ἡ συκαμινέα τοῦ Διοσκορίδου³⁵ καὶ τοῦ Γαληνοῦ³⁶.
- ἄσ'μου (τοῦ): τὸ ὀλόασπρο πρόβατο πὺ δὲν ἔχει ἄλλο χρῶμα στὸ σῶμα του.
- ἀσ'νείκαστους (οὐ): ὁ ἀχόρταγος, αὐτὸς πὺ τρώει χωρὶς συναίσθηση.
- ἀσπρόδουλας (οὐ): ὁ ἀσφόδελος καὶ ἀστ'βιά (γῆ): ἡ στοιβὴ τῶν ἀρχαίων³⁷.
- ἀσύτ'χους (οὐ): ὁ ἄνθρωπος πὺ δὲν συτ'χαίῃ πὺ δὲ μιλιέται, ὁ ἀκοινώνητος.
- ἀσφάλαγκας (οὐ): ὁ Ἑλληνιστικὸς ἀσφάλαξ³⁸, ὁ τυφλοπόντικας, καὶ ἡ φωλιά του ἀσφαλαγκιά.
- ἄφκους (οὐ) καὶ ἀχαμουλιός (οὐ): Εἶναι δυὸ φυτὰ τῆς Λημνιακῆς χλωρίδας. Τὸ ἓνα θυμίζει τὸ μεσαιωνικὸ ἄφχο³⁹, τὴν ἀφάκη τῶν ἀρχαίων πὺ εἶναι ἓνα εἶδος

22. Δικ. Β. Βαγιακάκου, Ἐτυμολογικὰ καὶ σημασιολογικὰ, Ἀθηνᾶ 55 (1951) σ. 46-49.

23. Ἀπὸ δελτία τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ.

24. Στὴν Ἀμοργὸ τὸ ἴδιο τὸ φυτὸ αὐτὸ λέγεται ἀπέρ-ρατθος. Βλ. Κων. Ἀμάντου, Γλωσσικὰ Μελετήματα, ἐν Ἀθήναις. 1964, σ. 193 (Τοπωνυμικά, Λεξικογρ. Ἀρχ., 4 (1918), 59).

25. Θηρ. 938.

26. Γαλην. 12, 110.

27. Ὑλ. ἱατρ. 3, 73.

28. Φυτ. ἱστ. 3, 18, 2.

29. Ὑλ. ἱατρ. 1, 90.

30. Θηρ. 861.

31. Ξενοφ., Κυν. 1, 6, 28. Παλατ. Ἀνθολ. 9, 244 (Ἀπολλωνίδης).

32. Φυτ. ἱστ. 1, 2, 7. 1, 6, 1. 6, 1, 4.

33. Ὑλ. ἱατρ. 3, 77.

34. Θεόφρ., Εἰδύλλ. 17, 80 Πίνδ. Πύθ. 4, 37.

35. Ὑλ. ἱατρ. 126F.

36. Γαλην. 6, 589.

37. Ἱπποκρ., Γυναικ. 2, 186. Θεόφρ., Φυτ. ἱστ. 6, 1, 3. Διοσκορ., Ὑλ. ἱατρ. 4, 12.

38. Βάββ. 108, 13. Στράβ., 15, 1, 44.

39. Du Cange, Addenda in Glossario mediae et infimae Graecitatis, σ. 32. Βλ. καὶ Ἀδ. Κοραῆ, Ἀτακτα 4, 40.

στενόφυλλου μπιζελιοῦ ⁴⁰, καὶ τὸ ἄλλο εἶναι ὁ λευκὸς χαμαιλέων τοῦ Διοσκοροῖδῃ ⁴¹.

ἀχ'λιὰ (γῆ) : ἡ στάχτη, ἡ παλαιὰ ἐγγυλία ⁴².

βαράδ' (τοῦ) : ὁ κοῖλος κορμὸς δένδρου ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ κυψέλη τῶν μελισσῶν. Εἶναι ἡ βυζαντινὴ λέξη βαράδιν. Στὸ Ὀνειροκριτικὸ τοῦ Ἀχμέτ διαβάζουμε : «Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι εὔρε βαράδιν ἢ εὐπόρησε μελισσῶν ἡμέρων, εἰ μὲν ἐστὶ πτωχός, πλουτήσῃ, εἰ δὲ μέγιστος ἢ βασιλεύς, εὐρήσῃ λαὸν εἰς δουλείαν καὶ εἰσκορμιδὴν ἐξ αὐτῶν ἀναλόγως τῆς ἐργασίας τῶν μελισσῶν» ⁴³.

βαρταλαμίδ' (τοῦ) : Ἔτσι λέγεται τὸ μικρὸ χῶρισμα ποὺ ὑπάρχει στὶς κασέλες γιὰ νὰ φυλάγονται μέσα διάφορα μικροαντικείμενα. Εἶναι τὸ παλαιὸ παραθαλαμίδιον.

βουδόγλουσσους (οὔ) : εἶναι τὸ φυτὸν βούγλωσσον τοῦ Διοσκοροῖδῃ ⁴⁴.

βρακανίδις (γοί) : εἶναι ἓνα εἶδος ἄγριας βρούβας, τὰ βράκανα τῶν παλαιῶν μας προγόνων ⁴⁵.

γάβανου (τοῦ) καὶ κλειδογάβανου (τοῦ) : εἶναι ἓνα ξύλινο δοχεῖο μὲ σκέπασμα ἐφαρμοστό. Μέσα σ' αὐτὸ βάζουν τυρί, ἐλιές καὶ ἄλλη ξηρὴ τροφή καὶ τὰ μεταφέρουν οἱ ξωμάχοι γιὰ τὸ μεσημερινό τους γεῦμα ⁴⁶. Τὸ Βυζαντ. οὐσ. γάβενον ⁴⁷.

γαβάρ'ς καὶ γαβάρ'κους : εἶναι αὐτὸ ποὺ περιπλανιέται, ποὺ ἐξαφανίζεται· γαβάρ'κα πρόβατα, τὰ γέρικα ἢ ἀρρωστημένα ἢ καὶ ἀδέσποτα πρόβατα ποὺ ξεκόβουν ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο κοπάδι. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ Μεσαιωνικὸ ρῆμα βαγεύω ποὺ ἔχει τὴν ἴδια σημασία. Στὸ λεξικὸ τῆς Σούδας διαβάζουμε : «βαγεύει· πλανητεύει». γαβάρ'ς καὶ γαβάρκους λοιπὸν εἶναι ὁ βαγάρης καὶ βαγάρικος μὲ ἀντιμετάθεση τῶν δύο πρώτων συλλαβῶν βα-γα σὲ γα-βα.

γαγίλα καὶ γαῖλα (γῆ) : τὸ πουλὶ κουρούνα. Εἶναι τὸ μεσν. οὐσ. γαγίλα ἢ γαγύλα ⁴⁸.

γαλιάγρα (γῆ) καὶ καλιάγρα (γῆ) : ἡ σιδερένια βέργα ποὺ βαστᾷ τὴν μιὰν ἄκρη τῆς πέτρας τοῦ παλιοῦ ἀλευρόμυλου. Μ' αὐτὴ κανόνιζαν τὶς μυλόπετρες γιὰ νὰ κόψουν χοντρὸ ἢ ψιλὸ τὸ σιτάρι καὶ νὰ τὸ κάνουν ἀλεύρι. Εἶναι ἡ παλαιὰ γαλεάγρα ποὺ τὴν εἶχαν βέβαια γιὰ ἄλλο σκοπὸ.

γιός (οὔ) : ἡ πράσινη οὐσία ποὺ γίνεται ἀπὸ ὀξύδωση στὶς χάλκινες χύτρες, ὅταν δὲν ἔχουν καλὰ κασσιτερωθεῖ. Ὁ ἰὸς τοῦ Ἰπποκράτη ⁴⁹, τοῦ Διοσκοροῖδῃ ⁵⁰ καὶ τοῦ Γαληνοῦ ⁵¹.

40. Ἱστορ. Λεξικὸν στὴ λ. ἄφκος.

41. Ὑλ. ἱατρ. 3, 8.

42. Γ. Ν. Χατζιδάκι, Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά, τόμ. Β', ἐν Ἀθήναις 1905, σ. 400.

43. Ἀχμέτ, Ὀνειροκρ. 230, 12-15. (Fr. Drexl).

44. Ὑλ. ἱατρ. 4, 127.

45. Φερεκρ. 13, 1. Λουκιαν., Λεξιφ. 2. Λεξ. Ἡσύχ. καὶ Σούδας στὴ λ. βράκανα.

46. Βλ. ἱστορ. Λεξικό, στὴ λ. γάβανο.

47. Ἡσύχ. : γάβενον· ὀξυβάφια, ἤτοι τρυβλία.

48. Πέτρ. Θεουπόλεως εἰς P.G. 120,800 ζ: «Βιθυνοὶ γὰρ καὶ Θραῖκες καὶ Λυδοὶ γαγύλας καὶ κολιοῦς καὶ τρυγόνας... ἐσθίουσι».

49. Γυναικ. 1, 75.

50. Ὑλ. ἱατρ. 5, 79.

51. Γαλην. 12, 218.

- γκυνόστουμου (τού) : ἡ ἀπόσταση πού εἶναι ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ ἀντίχειρα μέχρι τὴν ἄκρη τοῦ δείχτη, ὅταν τὰ δάχτυλα αὐτὰ εἶναι τεντωμένα. Εἶναι τὸ ἀρχαῖον κυνόστομον ⁵².
- γλουχή (γῆ) : ἡ μεγάλη ἐπιθυμία. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ ἀρχαῖο ρῆμα γλίχομαι.
- γόφους (ού) : ὁ γόμφος, τὸ πίσω μέρος τῆς λεκάνης στὸ ἀνθρώπινο σῶμα.
- γρηπίδα (γῆ) : εἶναι οἱ πλάκες πού τοποθετοῦνται στὴν ἐπάνω ἄκρη τῶν τοίχων καὶ σχηματίζουν τὸ γεῖσο τῆς στέγης. Εἶναι ἡ κρηπίς τῶν ἀρχαίων μας προγόνων.
- γυλάρ' (τού) : τὸ ἔμπυο τῶν ἀποστημάτων, ἡ ὕλη τῶν ἐμπυημάτων τοῦ Γαληνοῦ ⁵³.
- διατόν' (τού) : τὸ πάτερο τῆς ὀροφῆς τῶν σπιτιῶν. Τὸ ἀρχαῖο διατόνιον ⁵⁴.
- δικάν' καὶ δ'κάν' (γῆ) : τὸ ἐγγώριο ἀλωνιστικὸ ἐργαλεῖο τῶν προγόνων μας, ἡ τυκάνη ⁵⁵.
- δικράν' (γῆ) : τὸ ἐργαλεῖο τὸ χειροκίνητο μὲ ἓνα κοντάρι καὶ δύο χαλιά, πού μ' αὐτὸ χῶριζαν οἱ παλιότεροι τὸ ἄχερο ἀπὸ τὸ σιτάρι στ' ἀλώνι. Εἶναι τὸ παλαιὸ δίκρανον ⁵⁶.
- διρμάτ' (τού) : τὸ δέρμα τοῦ ζώου πού τὸ φτειάνουν τουλούμι γιὰ νὰ βάλουν τὸ τυρὶ ἢ τὸ γαλοτύρι οἱ Λήμνιοι, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ξωμάχοι τῆς πατρίδας μας. Εἶναι τὸ ἀρχαῖο δερμάτιον ⁵⁷.
- δίχρουτους (ού) : ὁ δίχρωμος, ἀπὸ ἀμάρτυρο ἴσως ἀρχαῖο τύπο δίχρωτος, παράλληλο πρὸς τοὺς μαρτυρημένους τύπους δίχρους καὶ δίχρως ⁵⁸.
- δ'κέλλ' καὶ θ'κέλλ' (τού) : τὸ σκαπανικὸ ἐργαλεῖο τοῦ ἀγρότη, ὑποκορ. τύπος τοῦ ἀρχαίου δικέλλα.
- δ'κέντρο' (τού) : τὸ βυζαντινὸ βουκέντρον ⁵⁹.
- δύμνια (τά) : τὰ γεννητικὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου, τὰ διδύμια ⁶⁰.
- δῶμα (τού) : ὁ ἐξώστης τῶν σπιτιῶν.
- ζ'γόλιρους (ού) : πέτσινο λουρὶ πού δενότανε μ' αὐτὸ ὁ ζυγὸς τοῦ παλιοῦ ἀλετριοῦ, τὸ μεσαιωνικὸ ζυγόλωρον ⁶¹. Ζ'γουλιρ'κὰ ἀκόμα ἔλεγαν οἱ ζευγολάτες τοῦ νησιοῦ ὅλα τὰ ἐξαρτήματα τοῦ ζυγοῦ.
- ζ'γός (ού) : ὁ ζυγὸς τοῦ βοῖδάλετρου.
- ζόχους (ού) : τὸ λαχανικὸ σόγγος τῶν ἀρχαίων πού ἀπ' τὰ παλιὰ ἀκόμη χρόνια,

52. *Ἡρων.*, Γεωμετρία 4, 4: «Λιχὰς δὲ λέγεται τὸ τῶν δύο δακτύλων ἀνοιγμα, τοῦ ἀντίχειρος λέγω καὶ τοῦ λιχανοῦ. Τοῦτο καὶ κυνόστομον λέγουσὶ τινες».

53. *Γαλην.* 18, 256.

54. *Ἐξοδ.* 35. *Ἀθῆν.* 250f. Βλ. καὶ *Φαίδ. Κουκουλέ*, Ἀρχαῖαι, μεταγενέστεραι καὶ ἀκαταχώριστοι Ἑλληνικαὶ λέξεις ἐν τῇ κοινῇ Νεοελληνικῇ καὶ ἐν τοῖς ἰδώμασιν, Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 29 (1954), 522.

55. *Θεόγνωστ.*, Κανόν. 24, 28. *Εὐστάθ.* 967, 18.

56. *Λουκιαν.*, Τίμ. 12.

57. *Πλάτ.*, Ἐρυξ. 400a. *Ἀριστοτ.*, Φυσιογν. 807b 18.

58. Βλ. *Φαίδ. Κουκουλέ*, ὅπ.π. 523.

59. *Λίβιστ.* (Esc.) 1087. Πανώρ. Γ' 372.

60. *Παῦλ. Αἰγινήτ.* 6, 68.

61. *Σχολ. Αἰσχύλ.* Πέρσ. 188.

τὰ χρόνια τοῦ Διοσκορίδη ⁶², τοῦ Ὀριβάσιου ⁶³ καὶ τοῦ Γαληνοῦ ⁶⁴, θεωρεῖται ἄριστο φάρμακο γιὰ τὶς λεχῶνες γυναῖκες ποὺ δὲν ἔχουν πολὺ γάλα γιὰ νὰ θρέψουν τὰ μικρά τους.

ζ' *δραύλιστον* (τοῦ) : τὸ συδαύλιστον τοῦ φούρνου.

θαλλὸς (οὐ) : τὸ βλαστάρη κάθε φυτοῦ.

θύρις (γοί) : τὰ διαστήματα ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ δόντια τοῦ χτενιοῦ ποὺ ἀποκεῖ περνάει τὸ στημόνι καὶ θυρίδα καὶ θερίδα (γῆ) : τὸ μικρὸ παραθυράκι τοῦ Λήμνιου παράσπιτου. Ἐπιβίωση θαυμαστὴ τῶν οὐσιαστικῶν θύρα καὶ θυρίς.

καθουδήγα (γῆ) : ἡ συμβουλή, ἡ καθοδηγία ⁶⁵.

καλαμάγρα (γῆ) : ἡ καλαμάγρωστις τοῦ Διοσκορίδη ⁶⁶, ποὺ εἶναι ἓνα δυσεξόντωτο ζιζάνιο τῶν ἀμπελιῶν καὶ τῶν περιβολιῶν.

καλαμίθ' (τοῦ) : τὸ φυτό καλαμίνθη ⁶⁷ καὶ καλάμινθος ⁶⁸ τῶν ἀρχαίων.

κάλλους (οὐ) καὶ *κάλλου* (τοῦ) : εἶναι τὸ λειρὶ τοῦ πετεινοῦ καὶ τῆς κόττας, τὸ ἀρχαῖο κάλλαιον ⁶⁹. Ἄς σημειωθεῖ πὼς ὁ πετεινὸς μὲ τὸ διπλὸ λειρὶ λέγεται στὴ Λῆμνο «διπλόκαλλους πιτ'νός».

κατουστή (γῆ) : ἡ ἀρχαία ἑκατοστὺς ⁷⁰, ἡ ἑκατοντάδα.

κατσ'νουπόδ' (τοῦ) : τὸ φυτό τὸ ἔχινοπόδιον, ὁ ἔχινόπους.

καυκί (τοῦ) : τὸ βαθουλωτὸ μέρος στὸν πάτο τοῦ λύχνου, τὸ Βυζαντινὸν καυκίον ⁷¹ καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ Ἑλληνιστικὸ καυκίον ⁷².

κεχρίτ'ς (οὐ) : εἶδος κιτρινωποῦ φιδιοῦ μὲ ἀστερωτοὺς μαύρους χρωματισμοὺς στὸ κεφάλι. Εἶναι ὁ κεγχρίτης τοῦ Ἀέτιου ⁷³, ὁ κεγχρίας τοῦ Φιλούμενου ⁷⁴ καὶ κεγχριδίας τοῦ Διοσκορίδη ⁷⁵.

κ'λλίξ' (τοῦ) : τὸ κουλλούρι. Εἶναι τὸ ἀρχαῖο κολλίχιον ⁷⁶, ὑποκορ. τύπος τοῦ κόλλιξ ⁷⁷.

κοίτασ' (γῆ) : τὸ ξύλο ποὺ ἀνεβαίνουν οἱ κόττες καὶ κοιτάζουν, δηλαδὴ κοιμοῦνται, κουρνιαίζουν.

62. Ὑλ. ἱατρ. 2, 131.

63. Ὀριβάσι. 12, 37 στὴ λ. σόγγος.

64. Γαλην. 12, 128.

65. Στράβ. 2, 3, 4.

66. Ὑλ. ἱατρ. 4, 30.

67. Ἀριστοφ., Ἐκκλησι. 648. Θεόφρ., Φυτ. αἰτ. 2, 16, 4.

68. Νίκανδρ., Θηρ. 60.

69. Ἀριστοτ., Ζ. ἱστορ. 631b 10, 28. Ἀριστοφ. Ἴππ. 497. Αἰλιαν., Περὶ ζώων, 5, 15, 2 Πανυσαν. 9, 23, 4.

70. Ξενοφ., Κύρ. Παιδ. 6, 3, 34. Πλούταρχ., Ρώμυλ. 8.

71. Διήγησις ὠραιότητος τοῦ θαυμαστοῦ ἀνδρὸς τοῦ λεγομένου Βελισαρίου, στ. 693.

72. Ἀνθολ. Παλατ. 9, 749. Πάπυρ. Μασπ. 167, 10.

73. Ἀέτ. 13, 27.

74. Φιλούμ., Ἰοβόλ. 22, 1 (M. Wellmann).

75. Διοσκορ., Θηρ. 32.

76. Γρηγ. Κορίνθ., Τρόπ. 549S.

77. Ἴππῶν. 35, 6. Νικόφρ. 15. Ἀρχέστρ., Ἀποσπ. 4, 12.

- κόβ'ζα (γή) και νιρακόβ'ζα (γή) : τὸ φυτὸ κόνυζα ἢ ἄρρην τοῦ Θεόφραστου ⁷⁸, ἢ «μείζων κόνυζα» τοῦ Διοσκορίδου, «ἢ ὑπερέχουσα τῷ θάμνῳ καὶ τοῖς φύλλοις πλατυτέρα καὶ βαρύτερος» ⁷⁹.
- κόστα (γή) : τὸ φυτὸ καρυοφύλλι, ὁ κόστος τοῦ Θεόφραστου, «ὄν εἰς τὰ ἀρώματα χρῶνται» ⁸⁰.
- κνηκάτους καὶ ὀλοκνήκατους : ὁ κατακόκκινος. Στὸ νοῦ μας ἐρχεται ὁ ἀρχαῖος κνηκος. κνώδαλον (τοῦ) : ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος, ὁ χαμένος, τὸ ἀρχαῖον κνώδαλον ⁸¹.
- κότσ'νους (οὐ) : ἡ ἀγριλιά, ἡ κότινος τῶν ἀρχαίων μας προγόνων.
- κουρνός (οὐ) : ἡ κάνουλα τῆς βρύσης, ὁ κρουνός μὲ ὑποχωρητικὴ μετάθεση τοῦ ρ.
- κρατούνα (γή) : ἡ νεροκολοκύθα, τὸ ἀρχαῖο κρατάνιον ⁸².
- κρήταμου (τοῦ) : τὸ φυτὸ κρήθμον τῶν ἀρχαίων, ποὺ κατὰ τὸν Διοσκορίδου φυτρώνει «ἐν πετρώδεσι καὶ παραθαλασσίαις τόποις» ⁸³.
- κύπερ' (γή) : τὸ φυτὸ κύπερος.
- λαβίδα (γή) : τὸ κουτάλι, ἡ ἀρχαία λαβὶς τοῦ Ἡροδότου ⁸⁴.
- λαγόν' (τοῦ) : τὰ πλαϊνὰ μέρη τῆς κοιλιᾶς κάτω ἀπὸ τὴν ψευδοπλευρὴν τοῦ ἀνθρώπου ἢ καὶ τῶν ζώων. Ἡ λαγὼν τοῦ Ἱπποκράτη ⁸⁵, τοῦ Ἀριστοτέλη ⁸⁶ καὶ τοῦ Γαληνοῦ ⁸⁷.
- λαθύρ' (τοῦ) : τὸ φυτὸ λάθυρος τοῦ Θεόφραστου ⁸⁸.
- λαπάρα (γή), λάπαραου (τοῦ) καὶ λαπάρ' (τοῦ) : ἡ λαπάρα τῶν ζώων.
- λαρνάκ' (τοῦ) : τὸ στεναύλακο, τὸ λαρνάκιον ⁸⁹, ὑποκορ. τύπ. τοῦ ἀρχ. λάρναξ.
- λαῦνα (γή) : ἡ λάγυρος, ἡ στάμνα, λαῦν' (τοῦ) : ἡ μικρὴ στάμνα, τὸ λαγύνιον καὶ λαῦνοστάτης (οὐ) : τὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ ποὺ τοποθετοῦν οἱ χωρικοὶ τὴν στάμνα.
- λιουσακιά (γή) : τὸ φυτὸ ἐλελίσφακος.
- λιφτουκαριά (γή) καὶ λιφτουκάρ' (τοῦ) : εἶναι τὸ δέντρο λεπτοκαρυὰ καὶ ὁ καρπὸς του, τὸ λεπτοκάρυον.
- λουγάρ' (τοῦ) : τὰ χρήματα. Τὸ Βυζαντ. λογάριον ⁹⁰.
- λουμάκ' (τοῦ) : τὸ εὐλύγιστο καὶ τρυφερὸ βλαστάρι τῶν δέντρων. Στὸ νοῦ μας ἐρχεται ἡ ἀρχαία λέξις λειμαξ.

78. Φυτ. ἱστ. 6, 2, 6.
 79. Ὑλ. ἱατρ. 3, 120.
 80. Φυτ. ἱστ. 9, 7, 3.
 81. Ὀδύσσ. 17, 317. Ἡσίοδ., Θεογν. 582.
 82. Πολέμ. ἱστ. 20.
 83. Ὑλ. ἱατρ. 2, 129.
 84. Ἡρόδ. 4, 74.
 85. Ἱπποκρ., Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν 25.
 86. Ζ. ἱστορ. 493a 18.
 87. Γαλην. 2, 507.
 88. Φυτ. ἱστ. 8, 3, 2.
 89. Παλ. Διαθ., Βασ. 1, 6, 8.
 90. Κ. Πορφυρογ., Ἐκθεσ. 463, 13. 471, 9. Πρὸς ἴδιον υἱὸν Ρωμανὸν 242, 19. 243, 8. Ἀγμέτ, Ὀνειροκρ. 15, 22. 21, 13. λογάριν Λέων Κύπρ., 5, 4. Πτωχοπρόδρ. 3, 84.

- λύχνους (ού) : τὸ λυχνάρι καὶ λυχνουστάτ'ς (ού) : ἡ βάση ποῦ βάζουνε ἢ κρεμοῦν τὸ λυχνάρι.
- μάκους (ού) : ἡ ὑπνοφόρος μήκων, ἡ δωρική μάκων ⁹¹.
- μαλλόρ'κους (ού) : ὁ μαλλόρρυπος, ἡ λέρα τῶν μαλλιῶν τοῦ προβάτου.
- μανίτας (ού) : ὁ ἀρχαῖος ἀμανίτης ⁹², τὸ μανιτάρι.
- μαυρουνιά (γῆ) : εἶδος φυτοῦ ἀναρριχώμενου, ἡ ἀρχαία βρυωνία μὲ παρετυμολογία πρὸς τὸ μαῦρο.
- μέλαγγας (ού) : τὸ σκληρὸ μαυρόχρωμα τῶν χωραφιῶν, ὁ μελάγγαιος τῶν ἀρχαίων ⁹³.
- μέλινα (γῆ) : ἡ μέλαινα, τὸ ψάρι μελαινάς τοῦ Κρατίνου ⁹⁴.
- μ'λί (τοῦ) : ἡ μύλη, ὁ ἐχῖνος, ἓνα ἀπὸ τὰ τέσσερα μέρη τοῦ στομαχιοῦ τῶν μηρυκαστικῶν. Ἡ μύλη τοῦ Ἴπποκράτη ⁹⁵ καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη ⁹⁶.
- μόλογου (τοῦ) : τὸ συμβόλαιο, τὸ ὁμόλογον.
- μουνόκιρ' (γῆ) : ἡ μονοκέρατη γίδα, ἡ ἀρχαία μονόκερος ⁹⁷.
- μούρμουρας (ού) : τὸ ψάρι μορμούρι, ὁ μόρμυρος τοῦ Ἀριστοτέλη ⁹⁸, ὁ μορμύλος τοῦ Ἀθήναιου ⁹⁹.
- μ'σάδριγια (γῆ) : ἡ ντουλάπα τοῦ τοίχου ποῦ μέσα ἐκεῖ τοποθετοῦν τὰ διάφορα σκεπάσματα τῶν κρεβατιῶν, κουβέρτες καὶ παπλώματα. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ παλαιὸ μεσάνδηρον.
- μ'σουδόκ' (τοῦ) : τὸ μεσαῖο ξύλο τῆς στέγης, τὸ μεσοδόκιον.
- μυρσίβ' (γῆ) : ἡ μυρσίνη ἢ μυρρίνη τῶν Ἀρχαίων.
- νιάμα (τοῦ) : τὸ πρῶτο ζευγάρισμα τοῦ χωραφιοῦ, τὸ νέαμα ἢ νεατὸς τῶν Ἀρχαίων ¹⁰⁰.
- ξόγανο (τοῦ) : τὸ ξόανο, ὁ βλάκας.
- ὄρνια (γῆ) : ἡ κόττα, ἡ ὄρνις.
- οὐκέλλα (γῆ) : τὸ παράσπιτο, ἡ ἀποθήκη, ἡ κέλλα.
- οὐκνός (ού) : ὁ ἀργός, ὁ τεμπέλης, ὁ ὀκνηρός.
- οὐλιά (γῆ) : τὸ κατακάθι τοῦ κρασιοῦ καὶ τοῦ λαδιοῦ, ἡ ἰλύς.
- οὐρσόψ' (τοῦ) : τὸ πρόβατο τὸ κοκκινομούρικο, τὸ πύρροψον.
- παπύρ' (τοῦ) : τὸ παπύριον τοῦ Διοσκορίδη ¹⁰¹ καὶ τῶν Γεωπονικῶν ¹⁰².

91. Θεοκρ. Εἰδύλλ. 7, 157.

92. Νικανδρ., Ἀποσπ. 79. Γαλην. 6, 656. Εὐστάθ. 390, 3.

93. Ἡρόδοτ. 2, 12. 4, 198.

94. Κρατίν. 161.

95. Ἴπποκρ., Γυναικ. 1, 71. 2, 178.

96. Ἀριστοτ., Ζ. γενέσ. 775b 25.

97. Ἀριστοτ., Ζ. ἱστορ., 499b 19 Ὀρφ., Ἀποσπ. 273.

98. Ζ. ἱστορ. 570b 20.

99. Ἀθήν., Δειπνοσ. 7, 313e.

100. Ξενοφ., Οἶκον. 720.

101. Ἀπλ. Φαρμ. 1, 183.

102. Γεωπον. 4, 7, 1.

- παρασπάθ' (γῆ) : ἡ σφήνα πού μπαίνει στό ἐξάρτημα τοῦ ἀλετριοῦ, τῆ σπάθη.
- παρρησίγια (γῆ) : τὸ ξέφωτο μέρος, ἡ παρρησία.
- πασπάλ' (γῆ) : ἀλεύρι τελευταίας ποιότητας, ἡ πασπάλη τῶν παλιῶν γλωσσα-
ρίων ¹⁰³, ἡ ἀρχαία παιπάλη ¹⁰⁴.
- πελέκια (τὰ) : τὰ μικρὰ ξύλα πού μένουν ἀπὸ τὸ κόψιμο τῶν δέντρων.
- πέταυρον (τοῦ) : τὸ λεπτὸ σανίδι, τὸ πέταυρον.
- πλήμ' (γῆ) : ἡ πλημμύρα, ἡ νεροποντή, τὸ μεταγενέστερο πλήμη ¹⁰⁵ ἢ πλή-
σμη ¹⁰⁶.
- π'λὸς (οὐ) : ἡ λάσπη, ὁ πηλός.
- π'νάκ' (τοῦ) : μονάδα μέτρησης τῶν δημητριακῶν, τὸ πινάκιον.
- ποῦμα (τοῦ) : ἡ πλάκα πού φράζουν τὸ στόμιο τοῦ φούρνου καὶ τὸ σκέπασμα τῶν
ἀγγείων.
- πουτός (οὐ) : τὸ πότισμα τῶν κοπαδιῶν καὶ τὸ μέρος πού ποτίζουν τὰ γιδοπρόβατα.
Ὁ ἀρχαῖος ποτός.
- πρόπουλ' (γῆ) : ἡ κολλητικὴ οὐσία πού μ' αὐτὴ φράζουν οἱ μέλισσες τὶς τρύπες τῆς
κυψέλης, ἡ πρόπολις τῶν ἀρχαίων ¹⁰⁷. Κατὰ τὸν Διοσκορίδη, ἡ πρόπολις «εὐ-
ρίσκεται περὶ τοῖς στόμασι τῶν σμηνίων φύσει κηροειδῆς» ¹⁰⁸. Τὴν πρόπολη.
αὐτὴ τὴν ἔχει φάρμακο ὁ λαὸς μας γιὰ διάφορες δερματικὲς παθήσεις καὶ ἐγκαύ-
ματα ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια μέχρι σήμερα ¹⁰⁹.
- προυνιά (γῆ) : ἡ ἀγριοδαμασκηλιά, ἡ προύμνη τοῦ Θεόφραστου ¹¹⁰.
- προυτουλάτ'ς (οὐ) : τὸ κριάρι πού πάει πρῶτο στό κοπάδι. Ἡ λέξις ἔχει δεῦτερο συν-
θετικὸ τῆς τὸ ἀρχαῖο ἐλάτης.
- ράμνος (οὐ) : τὸ φυτὸ ράμνος τοῦ Θεόφραστου ¹¹¹ καὶ τοῦ Διοσκορίδη. Ἀξιοση-
μείωτη εἶναι τοῦ δεύτερου ἡ ἀκόλουθη λαϊκὴ παρατήρηση γιὰ τὶς ἀποτρεπτικὲς δυ-
νάμεις τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ : «Λέγεται δὲ καὶ κλῶνας αὐτῆς (δηλ. τῆς ράμνου) θύραις
ἢ θυρίσι προστεθέντας ἀποκρούειν τὰς τῶν φαρμάκων (sic) κακουργίας» ¹¹².
- ρουγαλίδα (γῆ), ρουγαλίδ' (τοῦ) καὶ ρώγους (οὐ) : Ἔτσι λέγεται σὲ διάφορα χωριά
τῆς Λήμνου ἢ ἀράχνη, ἡ ρωγαλὶς, «ὁ αἰθαλόεις ρῶξ» τοῦ Νίκανδρου ¹¹³. Κατὰ
τὸ Σχολιαστὴ τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα «ρῶξ δὲ ἐστὶ φαλαγγίου εἶδος, ὅπερ κατὰ
μέσσην τὴν γαστέρα ἔχει τὸ στόμα» ¹¹⁴.

103. Ἡσύχ., Φώτ., Σούδ. στή λ.

104. Ἀριστοφ., Νεφ. 262. Γαλην. 12, 502.

105. Πολύβ. 20, 5, 11. 34, 9, 5. Στράβ. 3, 25.

106. Ἡσίοδ., Ἀποσπ. 217: ἐν πλήσμησι διυπετέος ποταμοῦ.

107. Varro, R.R. 3, 16, 24.

108. Ὑλ. ἰατρ. 2, 84.

109. Διοσκορ., Ὑλ. ἰατρ. 2, 84. Ὀριβάσι. 12 (σὴ λ. πρόπολιν-ἐφελκομένην). Γαλην. 12, 108.

110. Φυτ. ἰστ. 9, 1, 2.

111. Φυτ. ἰστ. 3, 18, 2.

112. Ὑλ. ἰατρ. 1, 90.

113. Θηρ. 716.

114. Σχόλ. Νίκανδρ. Θηρ. 716.

- ρουδάν' (τού) : τὸ ταλασιουργικὸ ἐργαλεῖο κάθε παλιᾶς νοικοκυρᾶς τῆς Λήμνου, ἢ ἀρχαία ροδάνη ¹¹⁵.
- ρύμ' (γῆ) καὶ ρύμν' (γῆ) : ἡ πλατεῖα τοῦ χωριοῦ, τὸ ἀνοιχτὸ καὶ ἐπίπεδο μέρος.
- σακάδισ (γοί) : οἱ κηφῆνες τῶν μελισσῶν, ποὺ μένουν στὸ σηκὸ ἢ σακό, στὴν κυψέλη.
- σάκκος (ού) : τὸ ἀντρικὸ σακκάκι, ὁ σάκκος.
- σαμάκ' (τού) : εἶδος βρούλλου μὲ πλατιά φύλλα. Τὸ ἀρχ. σαμάκιον ¹¹⁶, ὑποκορ. τύπ. τοῦ σάμαξ ¹¹⁷.
- σβίξ' (τού) : τὸ τσιμπούρι ποὺ κολλάει στὰ πρόβατα, στὰ σκυλιὰ καὶ στὰ γίδια. Εἶναι ὁ παλαιὸς κίμβιξ σὲ τύπο ὑποκοριστικὸ : κίμβιξ > κιμβίκιον > τσιβίκι > τσ'βίκι > σ'βίξ' ¹¹⁸.
- σήτα (γῆ) : ἡ κρησάρα τοῦ ἀλευριοῦ καὶ μιταξόσ'τα (γῆ) : ἡ ψιλὴ κρησάρα. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ ἀρχ. ρῆμα σήθω ποὺ σημαίνει κοσκινίζω.
- σκ'λίδα (γῆ) : ἡ σκελίδα τοῦ ἀμύγδαλου καὶ τοῦ καρυδιοῦ. Ἡ ἀρχαία σκελῖς ¹¹⁹ ἢ σχελῖς ¹²⁰.
- σκ'λλῖ (τού) καὶ σκ'λλίδα (γῆ) : τὸ μακρὸ μαλλὶ τοῦ πρόβατου. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ μεσαιωνικὸ σκουλλῖν ¹²¹ καὶ σὲ συνέχεια τὸ ἀρχαῖο σκόλλυς ¹²². Ἐς σημειωθεῖ πὼς σκ'λλάτου λέγεται στὴ Λῆμνο τὸ μακρυμάλλικο πρόβατο.
- σκ'λόπιτρα (γῆ) : ἡ σκολόπενδρα, ἡ πολυποδαροῦσα μὲ παρετυμολογία πρὸς τὸ πέτρα.
- σκουλάδα (γῆ) : ἡ προβατίνα ποὺ δὲν ἔχει ἀρνί, γιατί τῆς ψόφησε ἢ τό 'σφαξαν, ἢ σχολάς.
- σκουμ'δῆ (γῆ) καὶ σκόμ'ση (γῆ) : τὸ σκόρπισμα, ἡ σπατάλη, ἡ ἐκκομιδὴ καὶ ἐκκόμισις.
- σκουτίδ' (τού) : τὸ σκοταδιαρὸ βράδυ, τὸ σκοτίδιον.
- σμαρίδα (γῆ) : τὸ ψάρι σμαρίς τῶν ἀρχαίων ¹²³.
- σμῆρονους καὶ σμῆρους (ού) : ἓνα εἶδος ἀγκαθεροῦ θάμνου, ἢ μῆριγξ ἢ σμῆριγξ τοῦ Ἡσύχιου ¹²⁴.
- σμούχρα (γῆ) : τὸ σούρουπο. Στὸ νοῦ μας ἔρχονται οἱ ἀκόλουθες ἀρχαῖες λέξεις, τὸ ρ. μορύσσω καὶ τὸ ἐπίθ. μωρυχώτερον ¹²⁵.
- σ'νουδιά (γῆ) : ἡ συνοδεία, ἡ συντροφιά.
- σπάθ' (γῆ) : ἓνα μικρὸ ἐξάρτημα τοῦ παλιοῦ, τοῦ Ἡσιόδειου ἀλετριοῦ.

115. Βαραχομ. 183. *Εὔσταθ.* 1527, 60. Σχόλ. Ἀριστοφ., Σφῆξ. 1137.

116. Κωμικ. ἀδεσπ. 1136.

117. *Λύσιπ.* 10.

118. Ἀδ. Κοραῆ, Ἄτ. 1, 267.

119. *Πλούταρχ.* 2, 349α.

120. Ἀλεξ. Τράλλ. 8, 2.

121. Περὶ γέροντος νὰ μὴ πάρῃ κορίτσι στ. 103-104 (Wagner σ. 109) : Φωνάζει «σῦρε φέρε μου, μωρή, γοργὸν τὴ ρόκα/καὶ τ' ἀλεξανδρινὸν σκουλλῖν ἐκεῖνο τὸ σὲ δῶκα».

122. *Διοσκορ.*, Ἀπλ. Φαρμ. 2, 97. *Πολυδ.* 2, 30. Ἀθήν. 11, 94b κ.ἄ.

123. Ἐπίχαρμ. 29, 60. Ἀριστοτ., Ζ. ἱστορ. 607b 22. Ὀππ., Ἀλ. 1, 109.

124. Ἡσύχ. στὴ λ. μῆριγξ καὶ σμῆριγξ.

125. Ἀριστοτ., Μεταφ. 987α 10.

- σπ'λάδα (γή) : απότομη πνοή ανέμου, ή αρχαία σπιλάς ¹²⁶.
- στιγάδ' (του) : τὸ στεγασμένο μαντρί για τὰ γιδοπρόβατα. Εἶναι ὑποκορ. τύπος τοῦ ἀρχ. στέγος.
- στιγιά (γή) : ή γωνία τοῦ σπιτιοῦ, ή ἐστία.
- στλίβα (γή) : τὸ στρώσιμο καὶ δίπλωμα τοῦ πετσιοῦ τῶν παπουτσιῶν.
- σύνδικνους (ού) : ὁ σύντεκνος, ὁ κουμπάρος.
- συτ'χιά (γή) : ή συντυχία, ή ὁμιλία : «Δὲν ἄκ'σα τὴ συτ'χιά 'τ'». «Ἰγὼ βουρῶ κὶ κάνοῦ τ' συτ'χιά οὐλ'νοῦ τ' κόζιμ».
- τημ'σάρ'κα (τὰ) : τὰ χωράφια ποὺ τὰ καλλιεργεῖ κανεῖς μὲ κάποιον ἄλλο καὶ στὸ τέλος μοιράζονται τὸν καρπὸ. Εἶναι τὰ «ἐφημίση» καλλιεργούμενα χωράφια.
- τραχλιά (γή) : τὸ λουρὶ γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῶν ζευγμένων βοδιῶν. 2) τὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ πουκάμισου, ή τραχηλία ¹²⁷.
- τρίβουλος (ού) : ὁ «περικαρπιάκανθος τρίβολος» τοῦ Θεόφραστου ¹²⁸.
- τρικκ'κιά (γή) : τὸ φυτὸν τρίκοκκος ¹²⁹.
- τυραγνίδα (γή) : ή τυραννία, τὰ βάσανα. «Ἡ θ'κή μας ή ζουή εἶνι ἄλλου πράμα, τυραγνίδα χώρ'ς καμμιάν ἀπουλαβή, χώρ'ς διάφουρου» μοῦ εἶπε ἕνας ἀσπρομάλλης προβατάρης ἀπὸ τὰ Τσιμάντρια τῆς Λήμνου.
- ὔλαμμος (ού) : ή λάσπη καὶ τὰ χῶματα ποὺ ρίχνουν τὰ ξεχυλισμένα ρέματα στὰ γύρω χωράφια. Ἡ λέξη εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὸ ὕλη καὶ ἄμμος.
- ὔφουμου (του) : τὸ ἀντίδωρο ποὺ δίνει ὁ παπᾶς στὸ τέλος τῆς Θείας λειτουργίας.
- φλιατρὸ (του) : τὸ μπροστινὸ μέρος τῆς γωνιάς ποὺ ἔχει τὸ Λημνιώτικο λαϊκὸ σπίτι. Εἶναι τὸ φρεατερόν.
- φλόμους (ού) : τὸ φυτὸ πλόμος ¹³⁰ ἢ φλόμος ¹³¹ ἢ φλόνος ¹³² τῶν ἀρχαίων, ποὺ τὸ φαρμακερὸ ζουμί του τό 'χουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ μας για νὰ σκοτώνουν τὰ ψάρια ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Ἀριστοτέλη ἀκόμη ¹³³.
- φρουκάλ' (του) : τὸ σάρωμα, ή σκούπα, τὸ παλαιὸ φιλοκάλιον ¹³⁴.
- χαμουλιὸς (ού) : τὸ φυτὸ λευκὸς χαμαιλέων τοῦ Διοσκουρίδη ¹³⁵.
- χιλ'δουნიὸς γάδαρους καὶ τράγους : ὁ γάιδαρος καὶ ὁ τράγος ποὺ ἔχουν τὸ χρῶμα τοῦ χελιδονιοῦ, τὴ ράχη μαύρη καὶ ἄσπρη τὴν κοιλιά. Εἶναι ὁ χελιδόνειος τῶν ἀρχαίων ¹³⁶.
- χρείγια (γή) : ή ἀνάγκη, τὸ ἀποχωρητήριο.

126. Ὀδύσσ. 3, 298: νῆας γε ποτὶ σπιλάδεσσιν ἔαξαν κύματα.

127. Ἀριστοφ. Σφήκ. 968 Φερεκρ. 54.

128. Φυτ. ἱστ. 3, 1, 6. 6,1,3.

129. Διοσκορ. Ὑλ. ἱατρ. 1, 118.

130. Ἀριστοτ. Ζ., ἱστορ. 602b 31.

131. Κρατίν. 325. Εὐπολ. 14, 5. Θεόφρ., Φυτ. ἱστ. 9, 12, 3. Διοσκορ., Ὑλ. ἱατρ. 4, 103.

132. Ψευδο-Διοσκορ., Ὑλ. ἱατρ. 4, 103.

133. Ζ. ἱστορ. 602b 31.

134. Ἐπιφάν. στή συλλογ. Μουστοξύδη, 2, 11 (Boissonade).

135. Ὑλ. ἱατρ. 3, 8.

136. Ἀθήν. 9, 401a.

ψακός και ψακίς : ό πολύ πικρός και ψακή (γή) ¹³⁷ : τὸ δηλητήριο και εἶδος χόρτου πολὺ πικροῦ, ποὺ τό 'χαν φάρμακο γιὰ τὴν ἐλονοσία οἱ πιὸ παλιοί. Τὸ χόρτο τοῦτο τὸ τελευταῖο εἶναι ἡ 'Ερυθραία τὸ Κενταύρειον (Erythraea Centaurea), τὸ μικρὸν κενταύρειον τοῦ Διοσκουρίδη ¹³⁸.

'Ακολουθοῦν μετὰ τὰ ρήματα :

ἀγαλῶ : καταγγέλω κάποιον στὸ δικαστήριο, τοῦ κάνω ἀγωγή. Τὸ ἀρχ. ἐγκαλῶ.

ἀγριονουμῶ : ἐκφοβίζω ἓνα ζῶο ποὺ βόσκει, τὸ διώχνω ἀπὸ τὴ νομὴ του.

ἀλάζου : Λέγεται γιὰ τὰ πρόβατα και τὰ γίδια· εὐρίσκομαι στὴν περίοδο τοῦ σεξουαλικοῦ ὄργασμοῦ. Τὸ ἀρχ. ἐλαύνω ¹³⁹.

ἀμόνω : ὀρκίζομαι.

ἀναγουρεύου : θυμᾶμαι.

ἀναμαρκειοῦμι και ἀνιμαρκειοῦμι και τὸ ἀπλὸ μαρκειοῦμι : Εἶναι τὸ 'Ελληνιστικὸ ἀναμαρκάομαι και αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἀρχ. ἀναμηρυκῶμαι.

ἀνιστορῶ : φέρνω στὸ μυαλό μου κάτι περασμένα. Τὸ ἀρχ. ἀνιστορῶ.

ἀνιστρέφου : κάνω κάποιον νὰ γυρίσει πίσω. Τὸ ἀρχ. ἀναστρέφω.

ἀπ'κάζου : διαισθάνομαι κάτι, ἐννοῶ. Τὸ ἀρχ. ἀπεικάζω.

ἀπιργάζουμ' : μαντεύω, ὑπονοῶ, μυρίζομαι κάτι.

ἀπλουγειέμι : ἀπαντῶ, ἀπολογοῦμαι.

ἀρχεύω : κάνω ἀρχὴ σὲ κάτι. 'Απὸ τὸ ἀρχ. ἀρχεύω μὲ ἀλλαγμένη βέβαια ἀπὸ τὰ Βυζαντινὰ ἀκόμα χρόνια τὴν παλιά του σημασία ¹⁴¹.

ἀστουχῶ : λησμονῶ, ξεχνῶ κάτι και ἀστουχιέμαι : ξεχνιέμαι, ἀφαιροῦμαι. 2) ἀδυνατίζω : ἀστουχ' μὲν αἶγα· γίδα ἀδυνατισμένη.

ἀφουρειέμι : ὑποπτεύομαι. Τὸ ἀρχ. ὑφορῶμαι ¹⁴².

βάζου : φωνάζω, φλυαρώντας ὀχλαγωγῶ. 'Ἴσως ἀπὸ τὸ 'Ομηρικὸ βάζω (λέγω) ¹⁴³.

βδιάζ' και βουδιάζ' : καλυτερεύει ὁ καιρός, εὐδιάζει.

βουλειέμι : θέλω, μοῦ ἔρχεται ἐπιθυμία. Τὸ ἀρχ. βούλομαι.

γαβαρεύου : περιπλανιέμαι, γυρίζω ἄσκοπα ἐδῶ και ἐκεῖ. 'Απὸ τὸ ἐπίθ. γαβάρ'ς και τοῦτο μὲ ἀντιμετάθεση ἀπὸ τὸ βαγάρης.

γηρῶ : γερνῶ, γηράσκω.

γιώνω : σκουριάζω. 'Απὸ τὸ ἰός, ἰώνω. «'Εγιουσι τοῦ χάλκουμα».

γκινιάζω : κάνω ἀρχὴ σὲ κάτι, ἐγκαινιάζω.

γλέχουμι : ἐπιθυμῶ πολὺ κάτι. Τὸ ἀρχ. γλίχομαι ¹⁴⁴.

137. 'Αδ. Κοραῆ, 'Ατ. 5, 702. Γ. Ν. Χατζιδάκη, Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις, 'Αθηνᾶ 29 (1917), σ. 186.

138. 'Υλ. ἱατρ. 3, 7.

139. 'Αριστοφ., 'Εκκλησ. 39. Πλάτ. Κωμικ. 3, 4.

140. 'Αθήν., 9390f. Λουκ., 'Αλεκτρ. 8. Εὐσέβ., 'Εκκλησ. 'Ιστ. 5, 20. Κλήμ., Στρωμ. 677.

141. Πβ. 'Αχιλλ. Ν. 969: «και καταλόγιν ἤρχειγεν μετὰ περιχαρείας».

142. Θουκυδ. 3, 40. Ξενοφ., 'Απομν. 2, 7, 12, 'Ισ. 2,7 Δημοσθ. 18, 43. 'Αριστοτ., Ζ. ἱστορ. 629b, 10.

143. 'Οδύσσ. 4, 837. 'Ιλ. 9, 58 κ.ᾶ.

144. 'Ηρόδοτ. 3, 72. 4, 152. Δημοσθ. 5, 22. Πλάτ., Φαίδ. 117α κ.ᾶ.

- γνέβου καὶ γνέφου : κάνω νόημα σὲ κάποιον.
- διαρμίζουμι : τακτοποιῶ τὰ ἐπιπλα τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ παλαιὸ διαρρυθμίζω ¹⁴⁵.
- διαστουρῶ : φαντάζομαι. Ἐπὶ τὰ ἀρχ. διστορῶ ¹⁴⁶.
- διγῶ : διηγούμαι.
- ζ'βάλλον : μαζεύω μὲ τὸ δίκρανο τὰ ἄχαρα ποὺ ἀπλώθηκαν πολὺ μέσα στὸ ἀλώνι.
Τὸ ἀρχ. συμβάλλω.
- ζ'βαίνου : μπαίνω μέσα. Ζ'έβ'κιν : μπῆκε μέσα, εἰσῆλθε. Τὸ ἀρχ. εἰσβαίνω.
- ζ'δάσσου : δίνω ὑπόσχεση. Τὸ ἀρχ. συντάσσω.
- θρύβου : τὸ ἀρχ. θρύπτω.
- καθουηγέου : καθοδηγῶ, συμβουλεύω.
- καμνῶ : ἀνοιγοκλείνω τὰ μάτια μου. Τὸ ἀρχ. καμμύω ¹⁴⁷.
- καταπουνῶ : καταβάλλω κάποιον, τὸν νικῶ.
- κεῖμι καὶ κείτουμι : εἶμαι πλαγιασμένος στὸ κρεβάτι.
- κινώνου : ἀδειάζω τὸ φαγητὸ στὰ πιάτα, σερβίρω.
- κουπάζω : ἡσυχάζω, πραϋνῶ. Τὸ ἀρχ. κοπάζω.
- κρουταλῶ : χτυπῶ. Τὸ ἀρχ. κροταλίζω.
- λαλῶ (τὰ βόδια) : ὀδηγῶ τὰ βόδια στὸ ὄργωμα.
- λακτίζω : κλωτσῶ. «Κεῖν' τ' χιλ'δουνη δ' γαδούρα λάχτ'σιν (αὐτὴ ἢ ἀσπρόμαυρη γαϊ-
δούρα ἐκλότσησε). Τὸ ἀρχ. λακτίζω.
- λέχου : ὑπενθυμίζω σὲ κάποιον τὸ καλὸ ποὺ τοῦ ἔκαμα. Τὸ ἀρχ. ἐλέγχω.
- λογιάζου : συλλογίζομαι, παρατηρῶ, βλέπω. Τὸ μεσαιωνικὸ λογιάζω ¹⁴⁸.
- μέχουμι : ἐχθρεύομαι κάποιον καὶ μεταφορικὰ ἐπιδιώκω νὰ ἐπιτύχω κάτι. Τὸ ἀρχ.
μάχομαι.
- ν'δῶ : ὑπενθυμίζω σὲ κάποιον μιὰ εὐεργεσία ποὺ τοῦ ἔχω κάμει, ἐλέγχω κάποιον
φταιχτή. Τὸ ἀρχ. ὄνειδίζω.
- νιάζου : ὀργώνω τὰ χωράφια, τοὺς κάνω νιάμα, νέο ὄργωμα. Τὸ ἀρχ. νεάω ¹⁴⁹.
- νουγῶ : ἐννοῶ.
- παραμ'θεύω : λέγω σὲ κάποιον διάφορα λόγια ἐνθαρρυντικά. Τὸ ἀρχ. παραμυθῶ.
- παργιάζου καὶ ἀπαργιάζου : ἀφίνω, παρατῶ. Τὸ μτγν. παρεάω ¹⁵⁰.
- πολ'τεύιτι : διαδίδεται, λέγεται, συνηθίζεται. «Πουλ'τεύιτι αὐτὴ ἢ κ'βέδα».
- ρουματίζω : ὀραματίζω. «Ντού ρουμάτ'σι ἢ Παναγία νὰ πάει νὰ σκάψει ἴδικεῖ κὶ θὰ
βρεῖ ἓνα τσ'κάλ' φλουριά» μοῦ εἶπε ἓνας πληροφοριοδότης μου ἀπὸ τὰ Καμίνια
τῆς Λήμνου, ἐγκαταστημένος ἀπὸ πολλὰ χρόνια στὴ Νέα Πέραμο τῆς Καβά-
λας, γιὰ κάποιον συντοπίτη του ποὺ εἶχε βρεῖ θαμμένο θησαυρό.

145. ΠΔ 2 Μα. 7, 22: «τὴν ἑαυτοῦ στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα».

146. Φιλόδημ., Ρητορ. 2, 150S.

147. ΠΔ Ἑσ. 6, 10. Φίλ. 1, 645. Ἡρ., Αὐτομ. 22, 1. Παῦλ. Αἰγιν. 3, 22, 29.

148. Διγεν. Ἄκρ. 1715. Χρον. Μορ. 736. Ἐρωτόκρ. 1, 106.

149. Ἀριστοφ., Νεφ. 1117.

150. Σχόλ. Εὐριπ. Φοιν. 508.

- σ'νειαζου : διακρίνω καλά, καταλαβαίνω. 2) χορταίνω, επανέρχομαι από κάποια λιγούρα που έπαθα από την πείνα. Τò άρχ. συνειαζω ¹⁵¹.
- σουφράσσου : κλείω από μέσα, ώστε άπ' έξω να μήν μπορεί κανείς να μπει· έσωφράσσω.
- στιβώνου : διπλώνω προσεχτικά ένα πανι ή τò άδειο άσκι του τυριου. Τò άρχ. στίλβω ¹⁵².
- στ'χῶ και στ'χίζου : μισθώνω τò παιδι μου σε κάποιον. Τò άρχ. στοιχῶ.
- συτ'χάινω : μιλιῶ. Τò μεσν. συντυχαίνω ¹⁵³ κι αυτό από τò άρχ. συντυγχάνω.
- 'φαρπάζουμ' : θυμώνω με τò παραμικρό. Τò άρχ. άφαρπάζομαι.
- φ'γοῦμι : άφηγοῦμαι, διηγοῦμαι.
- 'φουροῦμι : υποθέτω, νομίζω, πιστεύω. Τò άρχ. ύφορωμαι ¹⁵⁴.
- φρουκαλιῶ : σαρώνω. Τò άρχ. φιλοκαλιῶ ¹⁵⁵.
- χουλιῶ : θυμώνω. 'Από τò ρ. χολέω ¹⁵⁶ και αυτό από τò παλαιότερο χολόω.
- ψακώνω : δηλητηριάζω κάποιον και μεταφ. τόν πικραίνω με τὰ λόγια μου.
- ψύχου : κρυώνω. Τò άρχ. ψύχω ¹⁵⁷. «Ψύχου λίγου του γάλα να σ' δώκου» μου ειπε μιὰ γριά από την Πλάκα τῆς Λήμνου στη νέα της πατρίδα, στις 'Ελευθερές τῆς Καβάλας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΚΡΕΚΟΥΚΙΑΣ

151. Πτολ., Τετράβ. 120.

152. ΠΔ Ψαλμ. 7, 13. Διοσκορ., "Υλ. ιατρ. 1, 84. 5, 154.

153. Πτωχοπρόδρ. 3, 350. 4, 146 Λίβιστρ. 965: «Τότε ό ρήγας πάραυτα ήρξατο συντυχαίνειν».

154. Θουκυδ.: 3, 4, Ξενοφ., 'Απομν. 2, 7, 12. 'Ισ. 2, 7. Δημοσθ. 18, 43. 'Αριστοτ., Ζ. 'Ιστορ. 629b 10.

155. 'Ησύχ. σαίρει, φιλοκαλεῖ, καλλύνει.

156. Μαλαλ., Χρονογρ. 362, 1.

157. 'Ηρόδοτ. 3, 104.

